TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ **MUISTIO**
Energiaosasto/Energiamarkkinat
Arto Rajala 16.6.2025

HE 45/2025 VP: VASTAUKSIA TALOUSVALIOKUNNAN KUULEMISESSA ESITETTYIHIN KYSYMYKSIIN

1) Miten HE rajaa a) kantaverkon laajuutta ja b) kantaverkon kehittämisvelvollisuutta suhteessa nykylakiin? Valiokunta pyytää mahdollisimman konkreettista kuvausta ja vertailua.

1 a) Nykylain mukaan 400 kilovoltin sähköverkko on määritelmän mukaisesta aina kantaverkkoa, ellei kysymys ole liittyjän omasta 400 kilovoltin liittymisjohdosta. Käytännössä nykylaki tosiasiallisesti rajaa muilta verkonhaltijoilta kuin Fingridiltä mahdollisuuden rakentaa 400 kilovoltin verkkoa, koska verkonhaltija joutuisi kantaverkonhaltijana omistuksen eriyttämisen piiriin (SML 32 §). Jos tarvitaan paikallista tai alueellista 400 kilovoltin verkkoa esimerkiksi teollisuuslaitokselle, on liittyjän vaihtoehtona tällä hetkellä yrittää saada Fingrid tuomaan verkkonsa lähialueelle tai rakentaa itse liittymisjohtonsa Fingridin osoittamaan kantaverkon liittymispisteeseen.

Hallituksen esityksen mukaan paikallinen tai alueellinen 400 kilovoltin sähköverkko olisi suurjännitteistä jakeluverkkoa, ei enää kantaverkkoa. Suurjännitteisen jakeluverkon omistajana voi olla sähköntuottajia tai sähkönmyyjiä tai näiden omistajia, koska omistuksen eriyttämistä ei vaadita jakeluverkoilta. Näin ollen vanhat jakeluverkonhaltijat tai uudet toimijat voivat hallituksen esityksen mukaan operoida myös 400 kilovoltin sähköverkkoa suurjännitteisen jakeluverkon statuksella paikallisesti tai alueellisesti. Näin saadaan lisää toimijoita ja tarjontaa 400 kilovoltin johtojen operointiin ja rakennuttamiseen. Johtopituudet olisivat tyypillisesti enintään kymmeniä kilometrejä.

Esimerkki 1: Helsingissä Anttila-Vanhakaupunki 2 x 400 kV johdot n. 12 km ovat nykylain mukaan kantaverkkoa jännitetasonsa vuoksi. Jos johdot rakennettaisiin vasta uuden lain voimaantulon jälkeen, ne katsottaisiin suurjännitteiseksi jakeluverkoksi, koska ne palvelevat vain yhtä paikallista jakeluverkonhaltijaa.

1 b) Kantaverkonhaltijan kehittämisvelvollisuus koskee nykylain mukaan kaikkia 400 kV verkkoja, pois lukien liittymisjohdot. Hallituksen esityksen mukaan Fingridillä ei kantaverkonhaltijana olisi enää kehittämisvelvollisuutta paikallisen tai alueellisen 400 kV sähköverkon osalta. Hallituksen esityksen mukaan Fingridin kehittämisvelvollisuus koskisi valtakunnallista yhteenliitettyä sähkön siirtoverkkoa (jännitetaso $\geq$ 110 kilovolttia) ja $\geq$ 110 kilovoltin jännitetason rajayhdysjohtoja.

Hallituksen esityksen tavoitteena on, että Fingrid voisi keskittää resurssinsa valtakunnan verkon kehittämiseen. Vastaavasti paikallisiin ja alueellisiin hankkeisiin saataisiin uusien toimijoiden myötä uusia resursseja, joustavuutta ja hankkeiden nopeuttamista. Koska Fingrid oikeutetusti priorisoi valtakunnallisia, merkittäviä hankkeita, jäävät paikalliset ja alueelliset hankkeet nykyisin helposti kantaverkon kehittämissuunnitelmassa valtakunnallisten hankkeiden suhteen vähemmälle huomiolle.

Esimerkki 2: Kilpilahden 400 kV yhteys 12 km

Kilpilahden teollisuusalueella toimii suljettu jakeluverkko, jossa verkkotoimintaa harjoittaa alueen teollisuudesta erillinen yritys. Kilpilahden suljettu jakeluverkko on yhdistetty paikallisen jakeluverkonhaltijan 110 kilovoltin johdolla Fingridin kantaverkkoon. Kilpilahteen on suunniteltu 400 kV sähköjohtoa, joka yhdistäisi Kilpilahden suljetun jakeluverkon Fingridin Anttilan sähköasemaan. Nykylain mukaan suunniteltu 400 kV johto olisi kantaverkkoa, koska se yhdistää kaksi sähköverkkoa toisiinsa. Tässä tapauksessa oma liittymisjohto ei ole mahdollinen ilman suljetun jakeluverkon järjestelmän purkamista. Käytännössä Fingrid olisi nykylain mukaan ainoa taho, joka voisi toteuttaa paikallisen 400 kV hankkeen.

Hallituksen esityksen mukaan Kilpilahti-Anttila 400 kV johdon voisi toteuttaa:
1) paikallinen jakeluverkonhaltija, jonka 110 kV johto on jo paikalla;
2) Kilpilahden suljetun jakeluverkon haltija, jonka verkkoon uutta yhteyttä tarvitaan;
3) kokonaan uusi toimija, joka pystyy toteuttamaan hankkeen.

Hallituksen esityksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan kehittämisvelvollisuus olisi ensisijaisesti 1 kohdassa mainitulla verkonhaltijalla, jolla on ennestään alueella suurjännitteistä jakeluverkkoa. Lisäksi kehittämisvelvollisuus olisi 2 kohdassa mainitulla suljetun jakeluverkon haltijalla, koska hanke toteutetaan osaksi myös sen toiminta-alueella (suljetulle jakeluverkolle on verkkoluvassa määritelty maantieteellinen vastuualue alle 110 kV jakeluverkon osalta).

2) Mikä verkonhaltija on viime kädessä vastuussa suurjännitteisen jakeluverkon rakentamisesta ja kehittämisestä HEn mukaan, jos kehittämisvelvollisuus ei ole 51a pykälän 2 mom nojalla suurjännitteisen jakelijaverkon haltijalla eikä 31 pykälän johdosta kantaverkonhaltijalla?

Yleinen verkon kehittämisvelvollisuus koskee 19 §:n mukaan suurjännitteisen jakeluverkon osalta verkonhaltijan toiminta-aluetta. Toiminta-alue ei ole maantieteellisesti määrätty tietyksi monopolialueeksi, vaan suurjännitteisen jakeluverkon osalta sinne voi tulla muitakin toimijoita jo nykylainkin perusteella.

Nykylain ja hallituksen esityksen mukaan liittyjä pääsee aina verkkoon. Tämä on lain ydintavoite. Kieltäytymistapauksessa olisi vaihtoehtoina: 1) toinen alueella toimiva verkonhaltija (jos on), 2) alueelle voi tulla uusi toimija verkonhaltijaksi (muualla toimiva tai kokonaan uusi verkonhaltija) ja 3) liittyjä rakentaa oman liittymisjohtonsa verkkoon (johto on tässä tapauksessa pitempi). Sähköntuottajilla olisi vielä neljäntenä vaihtoehtona yhteisen sähköntuotannon liittymisverkon rakentaminen.

Hallituksen esityksen mukaan tulisi tavallaan paikallista kilpailua suurjänniteverkkotoimintaan 400 kilovoltin verkkojen osalta.